

Izhaja
na pol poli
vsak četver-
tek.

SLOVENSKA BČELA.

Velja na leto
2 fl. 24 kr.
in po pošti
3 fl. sr.

Odgovorni vrednik: **Ant. Janežič.**

Št. 24.

V četrtek 16. junija 1853.

IV. leto.

B l a g i s i n.

V Algiri noč in dan je vrisk,
In jok in stok potresa zrak,
Brezbrojno gleda sonce stisk,
In tisuč rev pokriva mrak,
Kar zvezdic z jasnega migljá,
Težavo vsaka svojo imá.

Poslušaj, kakšen hrup in šum
Od brega morskega vrši?
Al spet prignali novih trum
Ubozih tržci so z ljudmi,
Ki jim odsvetil zadnji dan
Je od svobode obsijan?

O ne, to šum britkosti ni,
Ta vrišč težave ne pozná,
Veselje se také glási,
In rádot takov don imá.
Morda obhaja god Algir,
Je praznik tega šuma vir?

O ne, ti šum je ves inák,
Bolj radosten in bolj vesel,
Da tak se veselí divják
Bi komaj, bi nerad verjél;
Kristjani oproščeni so,
Ki tak veselo vriskajo.

Kdo jim je dal svobode žar,
Po tamni noči solnčni dan?
Ne prašaj, kaj je tega mar,
Al krščen al Mohametán?
Naj bo, kdor hoče; ki je bil,
Je blaga duša, ljudomíl. —

Potihne šum. — Spet zahrúčí,
Al ne veselje, žalokrík
Od morja na uhó bobní:
„Gorjé, na vekomaj jetnik,
Po dnevi in po noči trt,
Žávlenje hujše kakor smrt!“

Na dušnem trgi, glej! stojé
Na prodaj razpostavljeni,
Po boljših brž kupci hité,
Brž poberó se trdniši;
Gorjé za nje, ki so močni,
Stokrát gorjé, ki so slabí!

In rešeni, ki mimo pot
Nazaj jih pelje v Kanaán,
Iz Babilonovih rabót,
Iz sužne tme na beli dan,
Ozirajo se milo v njé,
Ki jim prtí gorjé, gorjé.

In slednjemu se iz očí
Za revne brate kapljica
Pomilovanja potočí,
Za vse vkup in za vsacega,
Ker skušil, skušal jih je vsák
Kakó je sužni jarm težák. —

Kaj vidim tam? je res al ne?
Al morda zmota je očí?
Moj oče! — vender motim se,
Pogled jih dolgo vidil ni,
Se motim. — Oče so, — so žé,
O radost, radost! — o gorjé!

In glej, objemata se dva,
En mož, en starček sivolas,
In en mladéč, rasti možá,
Al v lici vdrt, i bled v obraz. —
Moj oče! — sin, moj sin!
Veselja krik in bolečin.

Vsa teža sužnosti še lé
Zdaj stopi sinu pred očí,
Zdaj čuti trínogov rokó,
In bič svinčeni ga skell,
Ki dokler sam je suženj bil
Ga manj je čutil, kot moril.

(Konec sledí.)

Slovenska slovstvena zgodovina.

(Dalje.)

Menih **Hraber** je pisal neizrečeno važen spis o slovenskih pismenkah pod naslovom: *Skazanje kakó je sv. Ciril zložil pravopis Slovenom za njih jezik*, ki se je v rokopisu od leta 1348 v zborni moskovski knjižnici Magdalennega gimnazia v Vratislavu (Breslavi) ohranil. Ta spis je bil naj poprej v katekizem brez letnice in brez naznanjenja natisa, potem pa šestkrat na Rusovskem natisnjen; v letu 1834 je bil v Kalajdovičevem Joanu eksarhu v Moskvi in l. 1850 od Šafařika v Pragi tiskan.

Hraber je živel in pisal še za življenja lastnih učencev in pomagavcev sv. Cirila in Metodja, to je Klimenta († 916), Nauma in Angelarja. Ker Hraber na koncu svojega dela družih svojih del opominja, akoravno le temno, tako ni ravno neverjetno, da je v starih rokopisih in prestavah marsiktero dozdej neimenovano delo od njega, ki je bil tak mojster v jeziku in tolikanj pomenljivega imena.

Govorili smo doslej od naj imenitnejših podpornikov slavenskega slovstva v Bulgarii za časa Simeona, kolikor so nam njihove imena in dela znane bile. Imenujemo pa še h koncu s čišćenjem in s spoštovanjem moža, kateremu naj več slave in časti za vse te Bogu dopadljive in neizrečeno koristne podvzeta gré—velikega vladarja cara **Simeona** vélikega, ki je od leta 888 — 927 caroval. Ta slavni mož si ni samó na bojišči proti sovražnikom svojega naroda in njegovega kraljestva, temuč tudi na mirnem, tihem polji znanost, v boju za razsvetljenje duha in izobraženje serca in misli nepovenljive vence spletel. V vsih vednostih svojega veka bodi si v posvetnih ali v duhovskih s pomočjo svojega očeta, ravno kerščenegega kneza in cara Bulgarie, Borisa Mihaela, precej z mladosti vajen, ni ne samo drugim učenim, škofu Klimentu in c. oskerbniku Joanu, kakor poslednji posebno sam pravi, pri znanstvenih delih potrebnega varstva in pripomočkov na blagodušen način podelil, še celo ž njimi se je s peresom skušal. Gotovo nimajo *sto in šest in trideset zbranih govorov Ivana zlatousta*, brez važnih uzrokov za sad njegove ljubezni do slavenskih znanost. *) To delo se je ohranilo v rokopisu 12. stoletja v Petrogradu, tudi v družih rokopisih iz poznejših časov, n. pr. v rokopisu 16. veka, prej v grofovski Tolstojski, zdaj pak v ces. knjižnici v Petrogradu i. t. d.

Pa še drug, od vsih dozdej omenjenih, in naj vidljivi dokaz od krasnega razcvetja slavenskega slovstva pod carom Simeonom v Bulgarii, je dragoceni in slavni rokopis tako imenovan *zbornik kneza Svjatoslava* pisan v letu 1073, ki se sedaj v novojeruzalemskem samostanu blizu Moskve znajde. Ta zbornik je bil, kakor je to na novič zopet na dan prišlo, resnično in spočetka za bulgarskega cara Simeona spisano, na Rusovskem pa le prepisano, pomnoženo z upodobljeno kneževsko rodovino. Nekaj besed je bilo premenjenih v predgovoru, za rusovskega kneza Svjatoslava primernem. Za to važno razjasnjenje se moramo za-

*) Tudi Serbi imajo kraljevega pisatelja Štefana Pervovenčanega, ki je sin Štefana Nemanja (1195 — 1228) bil. Pisal je življenjepis svojega očeta in si je po greško z Demetrom Komenskim, škofom Bulgarie dopisoval. Oboje še dozdej ni bilo tiskano.

hvaliti prof. Šejvrevu v Moskvi, ki je v letu 1847 v beloizerskem (belo-jezerskem) cirilskem samostanu drug prepis tega zbornika iz 15. stoletja na papirji našel, kateri je brez ravno bitnih (glavnih) premén od bulgarskega cara Simeona sestavljen bil, iz katerega se pravo (recht) očitno spozna. Zvesto upodobljenje prepisa tega izvirnega spisa (iz začetka 10. stoletja) je pred kratkim ces. družba zgodovine in starostin v Moskvi na svetlo spravila.

Na tak način se je v 65 letih (862 — 927) staroslovanščina z dražimi pridelki raznega zadržka obogatila, kar smo od njenih spisovateljev dozdej zvedili. Simeonova doba je bila zanjo *zlati vek*. Pa med pšenico tudi lulika raste! Že v poslednjih letih cara Simeona, še bolj pa pod vladarstvom cara Petra, sina Simeonovega (927 — 968) ki ni z očetom v vsem enak bil, so že jele nemirne glave med Bulgari čisto vero z raznimi mnenji neoberzdane domišljije madeževati.

Voditelja tih krivovercev sta bila **Bogomil** in **Jeremij**. Poznejši v konci vladarstva cara Simeona in v začetku vladanja cara Petra so bili ti krivoverci pod imenom Babuni, Patareni, Manihejci, Mesalianje, Paulikjani i. t. d. znani. Njihovi spisi, od spoznovavcev „pravoverne cerkve“ neprenehoma preganjani in *terti*, niso čeli do nas prišli: vender se je nekaj ekscerptov in kosov ohranilo v poznejših prepisih, ki so polni praznih reči ali nevednost in pristudnosti. Ti spisi so bili pa posebno *podverženi evangelji in listi*. Posebno *vazodenje se. Ivana* ali pa vprašanja na Kristusa in njegovi odgovori, od Bogomilcev sešobno visoko česčeni; so bili po patarenskem škofu Nazari (živel je v Bulgarii okoli 1180 — 1200) v zapadni deželi razširjeni. Tiskano je bilo delo v latinskem jeziku 1522 v Benetkah, v naj novejšem času po Gizelru v Getingnu 1832, in po Engelhartu v Erlangnu v ravno tem letu. V teh časih so vstali tudi drugi prejšnjim enaki spisi krivoverškega zapopadka pod mnogimi čudnimi imeni in naslovi n. pr. *Martolog, Čareri snovidei, Gromnik, Molnijanik, Kolednik, Misljenik, Vlhovnik, Putnik*, i. t. d. in ne ravno samo med krivoverci so bili sploh v navadi, tudi med „pravovernimi“ jih ni manjkalo. *(Dalje sledi.)*

Pomenki o društvu sv. Mohora.

Marljive Novice so nam podale v 44. in 14. listu prav imeniten in važen sestavek o našem društvu. V resnici zasluđuje, da ga vsak Slovenec prav prevdari. Zatorej tudi mi tukaj drugi del taistega od besede do besede ponatisnemo. V kratkem mu mislimo tudi naše misli in želje pristaviti.

„Namen društva je v §. 2. njegovih postav tako določen: „Na svetlo dajati in razširjevati *dobre knjige, ki um, serce in voljo ljudi razsvetliti in požlahniti* in se zraven tudi *dober kup razprodajati zamorejo*.“

Po tem pravilu smo si bili svesti, da namen našega društva bo ravno tisti, kakor so nameni enacih družtev v družih deželah in na priliko Dunajskega pod imenom „Verein zur Verbreitung nützlicher wohlfeiler Volksbücher.“ In popolnoma poterjeni v teh mislih smo bili s „povabilom“, ki ga je častito vodstvo 1. januara 1852 razglasilo, v katerem še

bolj določno namembo družtva izrekuje v sledečem: „*dobre in koristne bukke* izdajati, jih med *ljudstvom* razširjevati, tako *slovenski narod* izobraževati in naše slovstvo po mogočnosti podpirati in povzdigovati.“

Koristne knjige dober kup med ljudstvom razširjevati je tedaj, ob kratkem rečeno, cilj in konec našega družtva, ki je za slovenski narod ravno tako, če ne še bolj potrebin, kakor so enake družtva v družih deželah.

Ako pa pogledamo na *število* lani izdanih knjig v primeri s *število družbenikov*, in na *ceno*, po kateri se ostala mervica prodaja, se nam dozdeva, da je glavno vodstvo družtva sv. Mohora bolj pot „*matice*“, kakor „*družtva za izdajanje koristnih cenih ljudskih knjig*“ nastopilo. Želeli bi bili iz lanskega imenika zvedeti: *koliko* se je vendar izdanih bukev med *ljudstvo* razun družbenikov spečalo?

Po naših mislih in vsled družtvenega namena se ne izdajajo bukke za *družbenike*, ampak več mož v *družbo* zedinjenih jih izdaja za *ljudstvo*, za preprosti narod, kteremu še na toliko strani koristnih bukev manjka. *Ljudstvo je cilj in konec, družtvo je le sredstvo, pripomoček* k temu cilju in koncu. Š *število družbenikov* ne more omenjen biti namen družtva. Tako razume tudi Dunajsko družtvo svoj namen in ti zapopadek se nam zdi *edino pravi*. Da družbeniki pri tem *tudi* izdane knjige dobivajo, je le mala stvar, *nikakor* pa poglavna. Kdor stopi v kolo takega domoljubnega prizadetja, temu ne smé mar biti za tiste goldinarje, ki jih na leto daruje družtvo, da bi jih v knjigah *povernjene* dobil; naj blagodarjši povračilo naj je vsacemu družbeniku to: viditi, da tudi z *njegovo* pripomočjo je šlo tisuč in tisuč koristnih knjig med *ljudstvo*, ki mu *um razsvitljujejo* in *serce požlahnujejo*. Kdor stopi v kakoršno koli občnkoristno družtvo le s tem namenom, da svoj denar nazaš dobi v blagu (dass er sein Geld herauskriegt), tak naj stopi v družbo *akcionarjev*, ne pa v družtvo za prid človečanstva!

Brez ovinkov moramo reči, da smo se čudili, ko smo v nekem družtvenem časniku (ali v „Slov. Bčeli“ ali „Šolsk. prijatlu“ se ne spomnemo več) lani brali: „kako je to, da ne stopi več kmetov v družtvo sv. Mohora?“ To nas je popolnoma prepričalo, da se še nismo porazumili o namenu družtva. Po naših mislih ni na tem celó nič ležeče, ali je kaj kmetov družbenikov ali ne; le to je poglavna reč: ali si *veliko* kmetov in sicer naših ljudi po družtvu izdanih bukev *kupuje*. Tri goldinarje scer ni veliko, vendar od preprostega človeka jih ne moremo lahko terjati.

Da bo pa *ljudstvo* po družtvu izdajane knjige rado kupovalo, mu morajo na eno ali drugo stran *koristne in pa prav dober kup* biti.

Koristne mu bojo za dušno in posvetno srečo, ako se volijo zapopadki bukev iz obilnega zaklada tistih reči, ktere zadevajo *ljudsko omiko*, ki *dušo* in *telo* dotika; tu sem spadajo pobožnosti poduki vsake versle, zemljopisne, zgodovinske, naravoslovske, gospodarske, dietetične reči, življenjopisi pridnih, poštenih mož, ki so si iz revšine pomagali k premoženju ali imenitnemu stanu, in sto družih reči, kterih nam ni treba dalje razlagati. Od svetlega knezoškofa gg. Šlomšek-a nekaj izdane zlatega denarja vredne bukke pod imenom „*Bláže in Nežica*“ nam djansko kažejo, kaj vse spada v obsežje *ljudskih bukev*. V teh bukvah, kakor v neprecenljivih „*Drobtinica*h“ najdemo lepo *kazalo* (die Schlagwörter), po kterem naj se volijo *predmeti* bukvic, izdajanih po družtvu sv. Mohora. Prav bi pa tudi bilo, da bi se naše družtvo oziralo na *druge* družtva

enacega namena, postavim, na *Dunajsko* društvo, ktero ni zaspalo, kakor smo v „*Solsk. prij.*“ nedavnej brali, ampak prav lepe in podučne bukvice med ljudstvom razširja pod imenom „*večernice*“ (Abendstunden). Vse take knjige se vé da morajo spisane biti tako, da so razumu prostega ljudstva primerne, kteremu hočemo „un razjasniti in serce požlahniti.“

Da bojo pa po društvu za ljudstvo izdavane bukve prav prav *dober kup*, ne smejo obširne biti, ampak *majhne bukvice* morajo biti. Velike bukve ne morejo *dober kup* biti, to vsak vé, — al znano je tudi, da *velicih bukev* ne berejo ljudjé tako radi, kakor *majhnih*. *Dober kup bukvice* si vsak rad kupuje. Dosti je, da so take bukvice 3, 4, k večjemu 5 pól debele: veljati ne smejo čez 10, 12 krajc. ali k večjim petico. Če bi se vsacih po 3 ali 4000 razprodalo, se bo namen društva dosegoval, in da se *dobrih bukvic* toliko razproda po vsih slovenskih deželah, nas skušnje učé. Če se tacih *majhnih kukvic*, ktere imajo tudi družbeniki brez plačila dobivati, vsako leto *le petero* na svitlo daje, se bo neizrečeno veliko v omiko ljudstva doveršilo in dobrega semena zasejalo, da bo kaj. Pokazalo se bo po tem tudi: al bo ustanovljenja *istine* potreba ali ne. Kakor sedaj *premoženje* društva stoji, je ravno potreba ni, čeravno je res, da denarja ni nikoli preveč. Po naših mislih se ni bati, da bi društvo kadaj opesalo, ker bi zares žalostno bilo, ako bi se *edino* to naše slovstveno društvo na krepkih nogah ohraniti ne moglo. Domo-ljubje, če se mora *neprenehoma djansko* razodevati, je scer žalibog! povsod redka reč, — al obupati vendar ne smemo o taki zadevi, ktero tudi *majhna množica iskrenih mož* ohraniti zamore po omenjeni poti *). Sicer pa kar vlago kapitala enkrat za vselej vtiče: naj se to na voljo vsacemu družbeniku da, pa *vsim* družbenikom naj se naznani ta *prememba postav* in s povabilom naj se jim pové: s *kolikšno* vložbo se zamorejo rešiti vsakoletnega plačevanja. Kolikšna pa naj bo vložba enkrat za vselej, ni po naših mislih treba, da bi si s tem preveč glave ubijali. Vložba naj bo tolikšna, da *obresti* njeni donašajo navadno letno plačilo od 3 fl.; če se tedaj kapital naloži po 4 od 100, je 75 fl. pravična vložba, ne prevelika, ne premajhna. Rêči bi se morebiti zamoglo, da je *prevelika*, ker *obresti* spet *obresti* donašajo, — al to je le tam, kjer *obresti* mertve ležé; tu pa se bojo izdajale vsako leto za natis bukev. *Istina* ostane dar društvu, ako daritelj drugači ne določi.

Dosihmal je, kolikor je nam znano, slavno vodstvo v Celovcu *samo* volilo bukve, ki imajo v natis priti, — ono *samo* pa je moglo tudi skrbeti za pripravo tacih bukev; vsi drugi odborniki niso imeli, kolikor je nam znano, nobenega opravila o tem. S tem pa si je vodstvo preveč dela na glavo nakopalo, in odborniki družih mest so bili le titularni odborniki.

Po naših mislih naj bi bilo to takole: Vsak odbornik naj ima dolžnost vsako leto *troje* predmetov nasvetovati, o kterih naj bi se bukvice spisale, ali že natisnjene v kakem družem jeziku, v slovenski jezik predstavile. Ti nasveti se pošiljajo mesca *julia* vodstvu v Celovec. Vodstvo sestavi vse nasvete, in jih razpošlje *vsim* odbornikom v prevdark in razsodbo. Vsak odbornik izvoli izmed njih tiste reči, ki se mu za prihodnje

*) Naj nam sl. vodstvo po svojem časniku blagovoli naznani: *kolikšno* je letošnje število družbenikov, to je, tacih, ki so za to leto donesek odrajtali, da vidimo iz tega stan društva v drugem letu. *Ljubljana* Pis. 1877

leto za izdajo pripravne zdé, in pošlje svoje mnenje in kako naj se njegov nasvèt doversi, vodstvu nazaj. Vodstvo razsodi po večini prejetih glasov natis bukvic in poskerbi njega izgotovljenje. Tako se bo tudi v tem *postavnim pravilom* zadostilo. Odbornik, bi ne stori svoje dolžnosti, naj se nadomesti z drugim. —

O b i č a j i T u r k o v .

(Konec.)

Kadar Turk koga pozdravi, po koncu stoji in levo roko na serce položi rekoč: „salam alejkom!“ (mir bodi s tabo.) Tičejo tudi kneza ali vladarja. Sede po tleh na križem podloženih nogah. Nikoli se ne odkrijejo, ker se jim odkrivanje neumno zdi. Šaliti ali smejati se, se jim zdi nespodobno; govore brez vneme in ponaše. Svojo pobožnost vedno očitno razodevajo; celó tisti, ki po cestah in ulicah kruh in vodo prodajajo, ne vpijejo: „kupite kruha, kupite vode;“ ampak: „Allah je dobrotljiv, Allah je usmiljen. Kadar bo kdo enega 99 božjih primkov izrekel, se povsod ječanje in zdihovanje zasliši. V družbah so leseni in molčéci. Gostu suženj vode poda, da se umije, njegovi bradi s kadilom in z mazili postrežejo; potem tobak pušejo in kavo brez mleka in sladkora pijejo, se molčé gledajo in molčé ločijo. Po kavanah, ki so veči del precej nesnažne, je viditi in slišati plesavk, pripovedovcov storij in drugih sleparjev; gostov pa nobeden ne čerhne. Kopljejo se Turki vsaki dan; njih kopeli so kaj snažne in lepe. Za revne so povsod očitne kopeli pripravljene, ker je kopanje od muhamedanske vere zapovedano.

Zenske so od vsih moških družb odločene. Kadar iz hiše pridejo, morajo biti skerbno zagernjene; doma pa stanujejo v haremu, odločenem delu hiše, v kterega nikoli kaki ptujec ne zaide. Za odrejo svojih hčeri se čisto nič ne pečajo in jih tudi v naj manjših in naj potrebnish vednostih ne dajo podučiti, temuč jih imajo v haremu pri sužnjah zaperte, dokler ne odrastejo in se ne pomožé. Zato veči del vse sirove in neomikane ostanejo. Znano je, da koran več žen imeti pripusti, vendar imajo skoraj vsi Turki le po eno, ker bi jih kaj prida več imeli predrago stalo. Imenitni pa in bogati jih imajo po več sto in vsaka ima svoje posebno gospodinjstvo, s kuho pa in z otroci se nobena ne peča; to je opravilo suženj. Imenitna gospa rají cel dan na mehki blazini počiva, kot nje mož iz dolgih pip tobak, in kavo brez mleka in sladkora pije, spi, se lišpa in dolgčas prodaja.

Hrana Turkov je zló zmerna. Jedo sočivje, sadje, lep, bel kruh; meso pa le od kuretne, ovac in koz, govejega skoraj nič. Svinjsko meso in vino jim koran prepoveda; zato le vodo in kake sladkarije pijejo. Nožev in vilic pri jedi nimajo, temuč vsaki z desno roko (leva je nečista) v skledo sega in jed na kruh ali na kos usnja predse položi, po jedi pa si roke umijejo. Tudi stolov nimajo po turških hišah ampak le nizke blazine pri stenah, zato so tudi njih mize nizke. Ravno tako ni nikjer slik, bakrorezov ali kakoršnih si bodi človeških in živalskih podob viditi, ker jih koran prepoveduje imeti. Sede pri nizki mizici na blazinah ali preprogah s prekrizanimi nogami; po tleh so plahte pregernjene.

Turki so usmiljeni in blagodarni. Reveže nekako spoštujejo; nekateri jim da vsako leto polovico svojih dohodkov in pri vsaki slovesnosti se kruh in meso ubogim deli. Še psov, ki brez gospodarjev okoli letajo, ne pozabijo; in pobožni ljudje jim celo v svojih poslednjih sporočilih deleže volijo, da bi se ž njimi po njih smerti redili. Le kristjanom usmiljenja in ljubezni ne skazujejo. Sužnjim se pri marsikterem Turku ne godi hujši, kot pri nas poslom, posebno če so od mladosti že verni, t. j. muhamedanci. Ako zna arabsko brati in pisati, zamore sčasom še marsikaj postati; je pa kristjan, se mu dosti slabši godi in kaj malo upanja ima, kdaj svobodo zadobiti.

V mestih vse pomije, smeti in druge nesnažnosti na ulice zmečejo in razun jastrebov in psov jih nihče ne trebi. Popotniki niso varni, ker roparjev vse mergoli po Turškem; nikjer ni zvoženih cest ali mostov, le poredkoma kje je kaki brod. Tudi ni nikjer gostivnic, ampak le prenočišča, karavanzeraj imenovane se semtertje dobe. To so prazne hiše, ki se na vladine stroške postavljajo in popravljajo, da popotniki saj ponoči pod streho prebiti zamorejo. Postelje, živež in kuhinjsko orodje pa morajo sami sabo nositi, ako hočejo na mehkem spati in kaj jesti. Zato le v večih družčinah ali karavanah popotvajo in potrebne reči na kamelah sabo nosijo. Kuge in drugih nalezljivih bolezin se ne varujejo zadosti, ker jim koran prepové, se sklepom in vodbam osode ustavljati. Zato se tudi noben Turk zdravilstva ne uči, in v boleznih le gerškim zdravnikom, akoravno jih sovražijo in zaničujejo, svoje življenje zaupajo.

V a l e n j e t i č e v.

Vsi tiči, kakor tudi večidel dvoživke, ležejo jajca, iz katerih s pomočjo gorkote mladiči pridejo. To gorkoto pa tiči sami jajčkom dajo, ker na njih sedé. To se imenuje valenje. Vsi tiči, kar je dozdaj znano, sami valé, samó kukavica ne. Ta leže svoje jajčka v gnjezdo pastarice, penice in drugih tičev. Pri več plemenih samó babce valé, postavim, kokoši, race, gosi; pri mnogih, posebno pa pri tacih, ki po dvoje vkup živé, kakor postavim golobje, škerjanci, vrabci, senice, tudi on vali. Navadno gre on o poldne na mestu babce valit, da ona zamore jesti iskat iti in se kopat. Drugi pa sedé zraven valéče óne in je branijo vsih napadov; spet drugi pa nosijo ónam živež, kakor liščiki, konopljenke, kanarčki. Čuditi pa se mora človek, kako skerbna je ona, kadar vali, da bi se kej jajčkom ne prigodilo. Vse, še tako nerodno poterpi, pozabi družine in živeža, in le zavolj lakote, žeje in druge nevarne reči gnjezdo zapusti. Večidel vsi tiči so ob času valenja bolj krotki, toda gnjezdo pa branijo nekteri celo s smertno nevarnostjo. Koklja se zaleti v naj večega psa, in vsim tičem, ki od zunaj prosti žive, težkó dé, če se v tem času v miru ne pusté. Več jih celó gnjezdo popusti, če se jajc dotakneš. Veči tice sploh dalj valé, kakor male. Perva obleka mladičev je razločna od navadnega perja, imenujemo jo mah. Ta mah se še le sčasoma spremeni v pravo perje. Izvaljenčki so nekaj časa pod materjo, dokler se zunenjega zraka ne navadijo. Starca, posebno starka, čudo skerbita za mladiče, jih živita, branita, pitata s pripravno pičo, ki jo ona popred, če je treba v brahoru ali krofu

omehčata, in tajno, dokler še ne vidijo, iz gnjezd spravljata, da jim ni zdravju v škodo. Povodni tički kmalo po izvalenju gnjezdo zapusté in plavajo ali tekajo z materjo okoli, ki jih, kakor tudi on, napeljuje, da se uče sami živeža iskati, in kadar huda ura vstane, jih zbere pod perute. Čas valenja, in v koliko času izvalé je razločen. Konopljenka vali 14 dni, kokoš 21, labud 42. V toplejših krajih manj časa valé. Pravijo, da v Afriki kokoš le 13 dni vali. Tudi je znano, da v merzlih dneh kokoši in gosí, dalje na jajcih sedé, kakor pa sicer. — Ne valé pa samo tice. Tudi so ljudje znajdli take peči, da v njih piščeta valé, kar je bilo posebno v Egiptu v navadi.

Slovstveni glasnik.

* Marljivi lužičko-serbski pisatelj I. E. Smoler je ravno izdal drugi in tretji zvezek svojega dela: *Jahrbücher für slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft*.

* *Početno naravoslovje* od Partaša je že dokončano. Knjiga, prva te versle v ilirskem jeziku, ima čez 18 tiskanih pol in 3 tabele z 138 v kamen vrezanimi slikami. Veljá 1 gld. 30 kr.

* Pri Wenediktu na Dunaji je ravno na svitlo prišla sledeča knjiga: *Kurze theoretisch-praktische Grammatik der serbischen Sprache für Deutsche* z mnogimi pogovori in nalogami za prestavljanje.

* Od česke igralske biblioteke je ravno izšel 9 zvezek, ki obsega dve veseli igri *Pan strejček* v 3 delih od Benedixa in *Roztržiti* po nemškem Kotzebue-a.

* Odbor narodnega igralsišča v Zagrebu je sklenil, zbornik igrokazov, izvornih in prestavljenih, izdajati začeti.

Različne drobtince.

* Za narodno česko igralsišče je podpisanih 97,105 gld. Od tih je 42,838 gld. že izplačanih.

* Nj. c. k. ap. veličanstvo je blagovolilo prejeti posvečenje Kolarjevega dela: *Staroitalia Slavjanska*.

* V Petrogradu je zamerl 24. maja iz svojih imenitnih spisov o Kini znani ruski popotnik in pisatelj O. J. Bučirin.

Sméšnica.

Trije učenci, kterim se je vedno od veliko denarja sanjalo, stavo naredé, kteri zmed njih bo naj več denarja po noči v sanjah imel. Drugi dan si pripovedujejo svoje sanje.

Pervi pravi: Vidil sim cel travnik samih šivank, in na njem je mož stal, ki je rekel: Vse te šivanke boš porabil, da si boš žaklje za denar sošil.

Drugi pripoveduje: Sanjalo se mi je, vse morje je bilo polno černila in moje pero ga je izsušilo, da je številke v versto zapisati zamoglo, kar sim denarja imel.

In meni se je sanjalo, odgovori tretji, vi dva sta umerla in sta mene za dediča vsih vajnih denarjev postavila.